

ALEKSI MARTIKAINEN

YMMÄRRYKSEN AVAUTUMINEN

Taideyliopiston Kuvataideakatemia
KUVATAITEEN MAISTERIN OPINNÄYTE

8.2.2023

Opinnäytteen ohjaajat:
Marika Rätty ja Jani Ruscica
Opinnäytteen tarkastajat:
Saara Hannula & Petteri Nisunen
Palautuspäivämäärä 8.2.2023

TIIVISTELMÄ

Opinnäytteeni taiteelliseen osuuteen kuului kaksi näyttelyä: Kuvan Kevät 2021 -lopputyönäyttelyssä esillä ollut installaationi *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua* (12.5. – 6.6.2021), sekä Project Room galleriassa yhdessä Jade Kallion, Elina Nissisen ja Man Yaun kanssa pidetty *Ryhmähali* -yhteisnäyttely (8.1. – 23.1.2022). *Ryhmähali* -näyttelyssä minulta oli esillä kolme teosta: Videoteos *Jotain lähes huomaamatonta tapahtuu*, moottoroitu veistos *Läsnä mahdolliselle kohtaamiselle* sekä ääniteos *Omien ajatusten sanallistaminen on vaikeaa*.

Opinnäytteen kirjallisessa osassa keskityn ensisijaisesti kahteen näyttelyissä olleeseen teokseen. Kuvan Kevät 2021 teokseeni *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua*, sekä Project Room galleriassa, *Ryhmähali* -näyttelyssä olleeseen videoteokseen *Jotain lähes huomaamatonta tapahtuu*.

Opinnäytteessäni kuvaan työskentelyäni moottoroitujen veistosten parissa ja avaan sitä itselleni luontaisena ja konkreettisena tapana työstää ajatuksiani. Veistosten lisäksi olen hakeutunut tanssimaan osana taiteellista työskentelyäni. Kerron myös suhteestani tanssiin sekä sitä, kuinka käsittelen kameran edessä ilon ja vapautumisen tunteiden lisäksi myös riittämättömyyden tunteita.

Opinnäytteen kirjallisessa osassa kuvaan, kuinka pääsin näyttelyissä huomioimaan yksintyöskentelyn ja yhteistyön eroavaisuuksia ja niistä syntyviä tuntemuksia. Kutsuin ensimmäistä kertaa muita taiteilijoita osaksi teostani *Ryhmähali* -näyttelyssä. Näistä huomioista johtuen kykenin paremmin ymmärtämään syitä kameran edessä työskentelylle.

Avaan teosteni aiheita ja niiden syntyprosessia. Käyn läpi tottumuksiani ja epävarmuuksiani taiteelliseen työhöni liittyen ja lopulta pyrin olemaan enemmän selvillä itsestäni taiteilijana. Samalla oppimisprosessin aikana opettelen sisäistämään ajatusta, että minun ei aina tarvitse ymmärtää mitä olen tekemässä, ja opettelen luottamaan tunteeseen idean syntyessä.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	7
2.	ENSIMMÄINEN OPINNÄYTETYÖNÄYTTELY KUVAN KEVÄT	9
	2.1 VIDEOT	17
3.	YMMÄRRYKSEN AVAUTUMINEN	24
4.	VEDEN ÄÄRELLÄ	27
5.	OHI KULKEVA MAISEMA	28
6.	PUU MATERIAALINA	31
7.	VEISTOKSEN LÄSNÄOLO	32
8.	HAKEUTUMINEN UUDEN ÄÄRELLE	34
9.	KAMERAN EDESSÄ	36
10.	SANATTOMIA KESKUSTELUNAVAUKSIA	39
11.	TOINEN OPINNÄYTETYÖNÄYTTELY RYHMÄHALI	41
	11.1 JOTAIN HUOMAAMATONTA TAPAHTUU	42
	11.2 KUVAUSHETKI	44
	11.3 OMIEN AJATUSTEN SANALLISTAMINEN ON VAIKEAA	46
	11.4 LÄSNÄ MAHDOLLISELLE KOHTAAMISELLE	48
	11.5 TEOSTEN MERKITYKSET	51
12.	LOPUKSI	55

1. Aleksi Martikainen. 2021. *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua* -teosrungon ensimmäiset hahmotelmat. Työhuone koulun pajalla Levytiellä. Kuva: Tekijä

1. JOHDANTO

Teokseni käsittelevät henkilökohtaisia tunteitani kuten iloa, riemua ja turhautumista sekä arjen kokemuksia. Tässä kuvataiteen maisterin opinnäytteen kirjallisessa osassa pyrin sanoittamaan noita teosten taakse kätkeytyviä prosesseja.

Työskentelen moottoroitujen puuveistosten sekä dokumentaaristen videotaltiointien äärellä. Veistosten ideomisessa, teknisessä suunnittelussa sekä toteutuksessa on parhaimmillaan jotain valtavan riemullista. Teosteni kautta olen päässyt tuomaan ajatuksiani, arjen murheita ja iloja näkyväksi. Sen sijaan performatiivinen työskentely, tanssiminen metsässä tai muussa ei-niin-totutussa ympäristössä, on minulle vaikeaselkoisempaa. Tätä pyrin itselleni avaamaan. Olen hakeutunut tuon ehkä vieraamman, mutta silti mieluisan esittämistavan äärelle päästäkseni kohtamaan tunteita, joita arkielämässäni väistelen. Näin pystyn havainnoimaan itseäni eri tavalla kuin veistoksia tehdessä.

Työskentelyni veistosten parissa keskittyy paljon puun käyttöön. Moottoroiduissa veistoksissani pääsen käyttämään luovuutta ja mielikuvitusta, kun mietin veistoksen mekaanisia ratkaisuja. Haluan kuitenkin mekaniikan vahvistavan teoksen sisältöä, ettei se näyttäytyisi vain pelkkänä mekaanisena kikkailuna. Kuvan Kevät -veistoksen alun perin yksinker-

tainen idea veistoksen liikkeestä kasvoi lopulta valtavan suuritöiseksi veistokseksi lähinnä suuren kokonsa takia.

Metsässä, jossain rauhallisessa paikassa, laitan kameran jalustalle kuvaamaan tanssimistani. Opettelen pääsemään näissä hetkissä luonnolliseen kohtaamiseen tunteideni kanssa. Siksi olen tuonut videot katsojille nähtäviksi mahdollisimman käsittelemättöminä, ilman editointia. Vaikka pyrkimykseni on päästä levolliseen olotilaan, kulkee turhautuminen silti välillä vahvasti mukana. Videotyöskentely vie minut hetkiin, missä olen avoimempi ja vastaanottavaisempi uuden kohtaamiselle. Tarve ymmärtää näitä tunteita ja sitä kautta itseäni, on ajanut minua lopulta kirjoittamaan ajatuksiani auki myös tähän kirjalliseen opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyössäni käyn ensiksi läpi Kuvan Kevät -teoksen syntyprosessia. Kuvan Kevät -näyttelyn huomioiden sekä näyttelyn jälkeisen pohdinnan kautta siirryn toisen opinnäytetyönäyttelyn *Ryhmähalin* äärelle. Käyn tätä itselleni haastavaksi osoittautunutta prosessia läpi ja pohdin videoteosten ja veistosten merkitystä työskentelyssäni. Tekstiä tehdessäni olen oivaltanut teoksistani uusia merkityksiä.

2. Aleksi Martikainen. 2022. Kiinnitän puusta valmistettua veistoksen ulkokuorta kiinni veistoksen runkoon.
Kuva: Tekijä

2. ENSIMMÄINEN OPINNÄYTETYÖNÄYTTELY KUVAN KEVÄT

**Kuvan Kevät 2021, Exhibiton Laboratory,
Helsinki**

12.5. – 6.6.2021

Toteutin Kuvan Kevät 21 ryhmänäyttelyyn teosinstallaation *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua*. Teos muodostui neljästä videoprojisoinnista ja 3,5 metriä korkeasta moottoroidusta teräsrunkoisesta vesiputousta esittävästä puuveistoksesta. Teostani varten rakennettiin erillinen tila näyttelytilan sisään. Tilan koko ja muoto olivat hyvissä ajoin tiedossa ennen itse ripustamisen aloittamista. Installaatiota varten tehdyt seinät olivat maalaamatonta lastulevyä ja seinärungon kertopuut olivat myös esillä. Ikään kuin vahingossa veistos sulautui tilaan, kun huoneen seinissä ja veistoksessa oli käytössä samoja materiaaleja.

Turhautuminen paikallaan olemisen tunteeeseen, jota voisi kuvailla myös sisäiseksi levottomuudeksi, on luonut omassa olemisessäni ja taiteellisessa työskentelyssäni kasvavan tarpeen työskennellä kehollisesti. Tämä levottomuus on johtanut minua työskentelemään performanssin, tanssin ja liikkuvan kuvan keinoilla. Tanssi on tarjonnut minulle myös keinoja, joiden avulla olen voinut liiallisen itsekriittisyyden sijaan pyrkiä havainnoimaan itseäni lempeämmin ja myötätuntoi-

semmin. Tämän videon ja performatiivisen työskentelyn rinnalle halusin toteuttaa suuren tilan haltuun ottavan veistoksen, joka yhdessä videoiden kanssa loisivat kokonaisvaltaisen tilallisen installaation.

Projektin aluksi kävin toteuttamaan pienoismallia vesiputous-veistoksesta. Pienoismallin avulla pystyisin huomioimaan paremmin mahdolliset tekniset ratkaisut, jotka liittyivät muun muassa usean hihnan yhtäaikaiseen pyörittämiseen. Oivalsin nopeasti pienoismallin toteutuksen ottavan paljon aikaa, joten siirryin melko nopeasti lopullisen teoksen kimppuun. Tiesin tekeväni suuren veistoksen, joten toteutin veistoksen rungon teräksestä itselleni tutumman puun sijaan. Työskentely tapahtui koulun pajalla Levytiellä Roihupellossa. Koska minulla ei ollut sen tarkempia piirustuksia veistoksesta, ratkaisin teknisiä kysymyksiä sitä mukaan, kun niitä tuli vastaan. Myös veistokseen tarvittavien materiaalien määrä ja sitä kautta teoksen korkeaksi kohonnut hinta tuli ilmi vasta työskentelyn edetessä.

Veistoksessa oli neljä 10 cm paksua ja 98 cm leveää terästelaa. Telat pyörivät tasaita tahtia moottorin avustamana ja pitivät liikkeellä kahtatoista erillistä hihnaa, joihin oli kiinnitetty yhteensä noin 200 kappaletta 30 cm pituisia kertopuun palaa. Puupalikat

liikkuivat teoksen ulkoista kuusilautapintaa pitkin kahdeksan ja puolen metrin kehää. Kuitenkin puun luoma paino vaikeutti teoksen toimivuutta ja päädyin poistamaan niistä suuren osan ennen näyttelyn avautumista. Hihnoista poistetut puupalikat jätin lattialle osaksi teosta samalla niiden peittäessä videotekniikan piuhat sekä teokseen kuuluvat sähköjohdot.

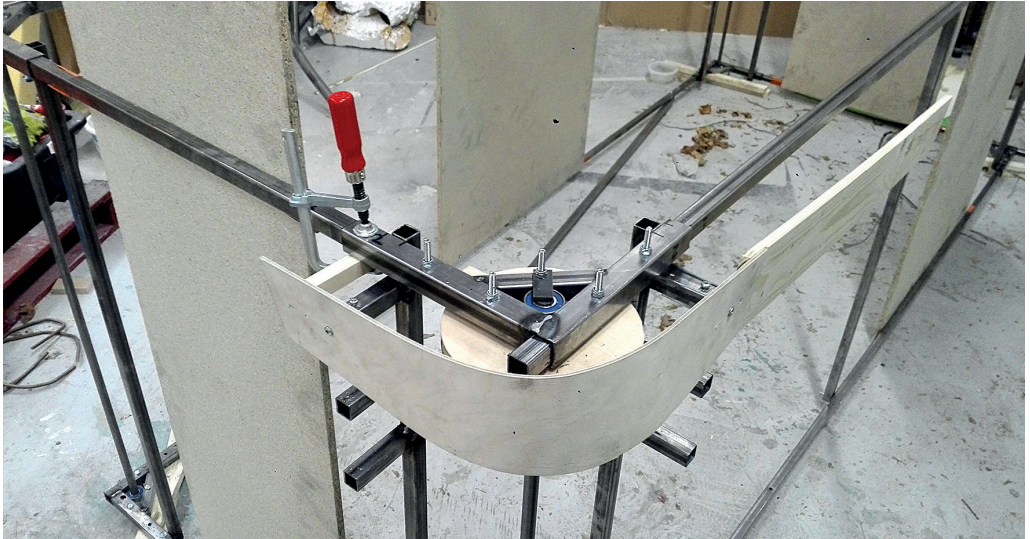
Teoksen suuren koon takia koulun henkilökunnan ja muiden pajalla työskennelleiden oppilaiden apu oli alusta saakka tärkeässä roolissa. Esimerkiksi nopea kohtaaminen koulun oppilaan Eetu Huhtasen sekä tapaaminen Gregoire Rousseau'n kanssa olivat merkittäviä veistoksen toimivuuden ja toteutuksen kannalta. Nämä kohtaamiset

tarkoittivat muun muassa, että minun piti kertaalleen rakentaa teosrunko kokonaan uudelleen. Ymmärsin myös tilata veistokseen tarvittavat telat ja oikeanlaiset laakerit. Lisäksi näiden Rousseau'n ja Huhtasen kanssa käytyjen keskustelujen ansiosta sain muita tarkentavia huomioita teoksen toteutukseen ja muun muassa veistoksen moottoriin liittyen. Näiden huomioiden lisäksi luokkaverieideni apu yksittäisten työvaiheiden loppuun saattamisessa oli korvaamatonta.

Veistoksen siirtyessä gallerialle se ei ollut toiminut vielä kertaakaan. Puupalikat olivat päässeet liikkumaan pajalla pari kertaa vain nykyksittäin ennen kuin palikoita kuljettavat hihnat menivät jumiin. Teoksen installointia varten minulla oli onneksi ystävä auttamassa

3. Aleksi Martikainen. 2021. *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua* -teoksen rungon osia työhuoneen lattialla koulun pajalla Levytiellä. Kuva: Tekijä

4. Aleksi Martikainen. 2021. Alkuvaiheessa testasin koivuvanerin taivuttamista rungon kaareviin kulmiin. Lopulta päädyin teräslevyyn, koska vanerin muoto eli liikaa. Vanerikaaren alla näkyy myös vanerinen hihnapyörä, joka osoittautui myös epäkäytännölliseksi. Niiden tilalle tuli myöhemmin terästelat. Kuvassa näkyvä laakeri vaihtui myöhemmin laippalaakeriin. Kuva: Tekijä

koko näyttelyriipustuksen ajan. Ripustuksen yhteydessä pyysin myös tapaamisen ohjaavan professorini Salla Tykän sekä opinnäytetyön toisen ohjaajan Jani Ruscican kanssa. Keskusteluista hain rohkaisua teoksen loppuun saattamiseksi sekä installaation visuaalisen ilmeen viimeistelyssä. Kun teos löysi vähitellen muotonsa ja videoprojektorit sekä äänitekniikka olivat paikoillaan, oli installaatio kuin huomaamatta valmistumassa kahdeksan kuukautta työskentelyn aloittamisen jälkeen.

Installoinnin viimeisimpänä ongelmana esiin nousi veistoksen moottori. Koska veden liikettä imitoivat puupalikat jäivät usein jumiin, moottori joutui tiukoille ja se kävi savuttamaan hyvin voimakkaasti. Oli siis olemassa vaara, että moottori syttyisi palamaan.

Kaksi päivää ennen avajaisia veistos toimi ensimmäistä kertaa. Tähän hetkeen saakka olin sulatellut mielessäni todennäköiseltä tuntunutta vaihtoehtoa, että veistoksen virtaavat puupalikat eivät liikkuisi näyttelyn aikana. Veistoksen hihnat olivat keskenään hieman eri pituisia. Näin jokainen hihna kiertäisi kehää hiukan eri tahtiin ja loisi elävämmän tunteen juoksevasta vedestä. Lopulta hihnojen eri pituisuudesta ja tästä aiheutuvien teknisistä ongelmista johtuen puupalikat jumittuivat käytännössä päivittäin näyttelyn aikana. Suurelta osalta näyttelyvieraita jäi veistoksen liike näkemättä. Jälkikäteen ajatellen olisin voinut väistää tämän ongelman helposti, jos olisi käyttänyt samanpituisia hihnoja. Lopulta kävi myös niin, että hihnojen keskenään eri vauhtinen liike ei edes toiminut veistoksessa.

Veistoksessa oli liiketunnistin. Näin veistoksen puupalikat kiertäisivät kehää vain katsojan astuessa tilaan. Tämä antoi saman aikaisesti rauhaa myös toisten taiteilijoiden teoksille, sillä puupalikat pitivät huomattavaa kolinaa. Lisäksi liiketunnistimen käyttö säästi veistosta turhalta tekniseltä kulumiselta. Harmikseni Kuvan Kevään avajaisissa liiketunnistimen patteri oli tietämättäni loppunut emmekä päässeet näkemään veistosta toiminnassa.

Alkuperäinen ajatukseni oli upottaa veistos puoliksi seinän ja lattian sisään, ettei katsojalla olisi mahdollisuutta nähdä palikoiden kääntymistä veistoksen alle ja niiden kulkua aina takakautta ylös. Eli käytännössä olisin rakentanut teosta varten erillisen lattian ja

takaseinän mihin veistos olisi upotettu. Aikataulusta, budjetista ja myös visuaalista lähtökohdista johtuen en toteuttanut tätä ajatusta vaan veistos jäi näkyville sellaisenaan. Olin koulun pajalla käytyjen keskustelujen kautta itsekin luottavaisempi, että idea vesiputouksesta on riittävä ja katsojalle olisi mielenkiintoista päästä näkemään teoksen tekninen toteutus.

Näyttelyn ollessa auki, ohjeistin näyttelyvalvoja katkaisemaan heti teoksen virran, jos veistos jumittuisi. Kävin korjaamassa veistosta näyttelyn auki ollessa lähes päivittäin. Teknisen kulumisen takia näyttelyn loppua kohden veistos toimi entistä epävarmemmin. Viimeisen viikonlopun aikana veistoksen virtaavat puupalikat eivät liikkuneet lopulta ollenkaan. Usealta näyttelyvieraalta jäi siis näkemättä vesiputouksen liike ja siitä aiheutuva kolina. Tämä taas antoi katsojalle mahdollisuuden keskittyä paremmin installaatioon kuuluviin videoihin.

5. Aleksi Martikainen. 2022. Veistoksen runko lähes valmiina. Hihnoin kiinnitetyt puupalikat ovat jo paikallaan. Kuva: Tekijä

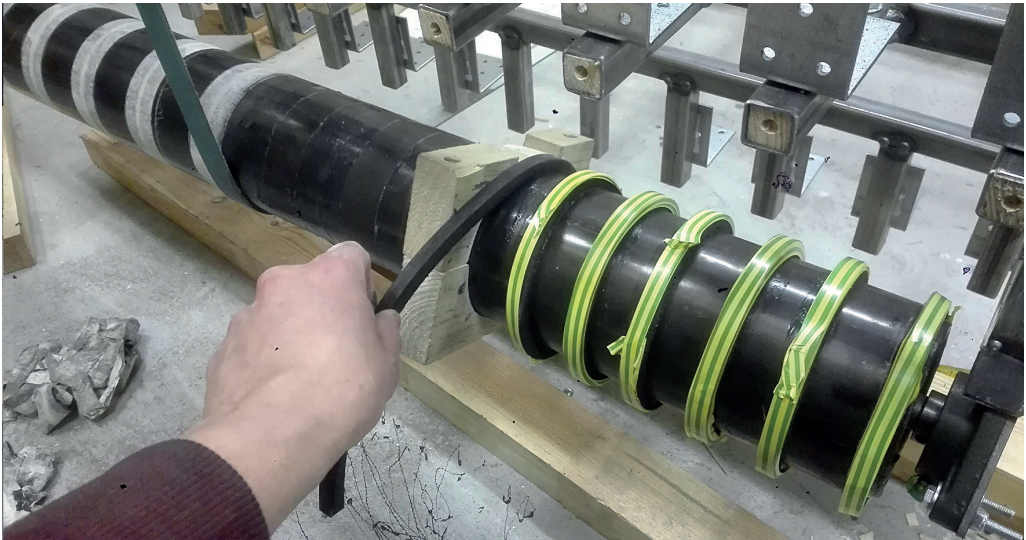

6. Aleksi Martikainen. 2022. Poistamme hihnoin kiinnitetyjä puupalikoita liian painon takia. Tässä vaiheessa teoksen hihat eivät olleet vielä liikkuneet. Kuva: Tekijä

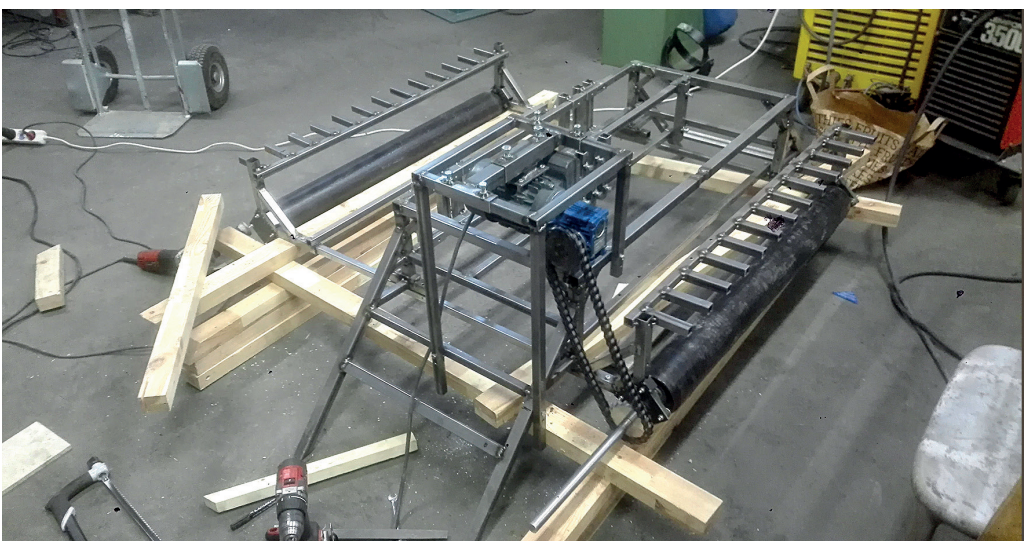
7. Aleksi Martikainen. 2022. Teoksen nostaminen levytiellä oli aikaa vievä operaatio. Työmestari Vesa Rahikainen hitsasi trukkiin jatkopalat nostoa varten, mutta silti nosto piti suorittaa kahdessa vaiheessa. Kuvassa näkyvät puurakenteet estivät teosta kaatumasta noston aikana. Kuva: Tekijä

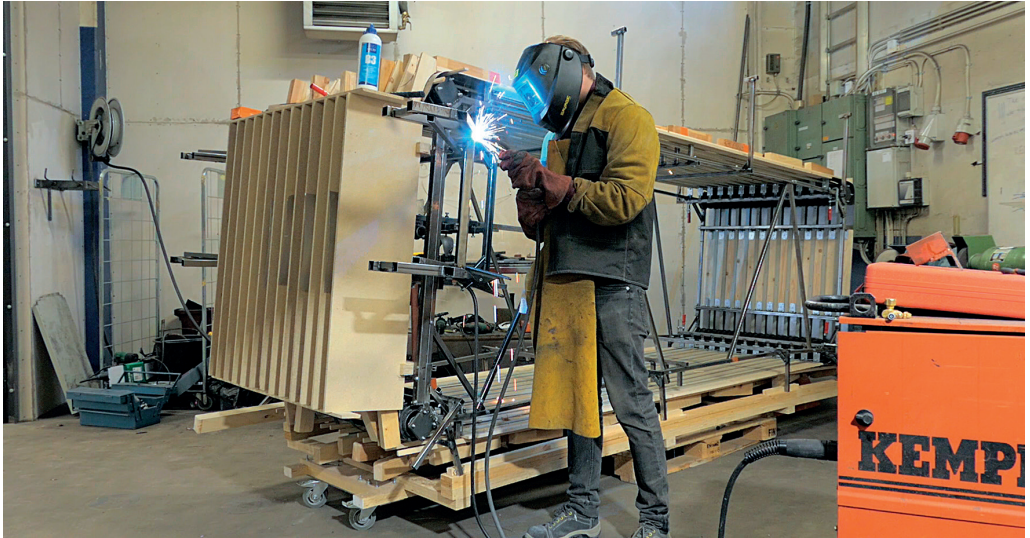

8. Aleksi Martikainen. 2021. Terästeloihin piti liimata kumisuihkalet ohjureiksi hihnoja varten. Käytin sähköteippiä liimausten puristukseen. Kuva: Tekijä

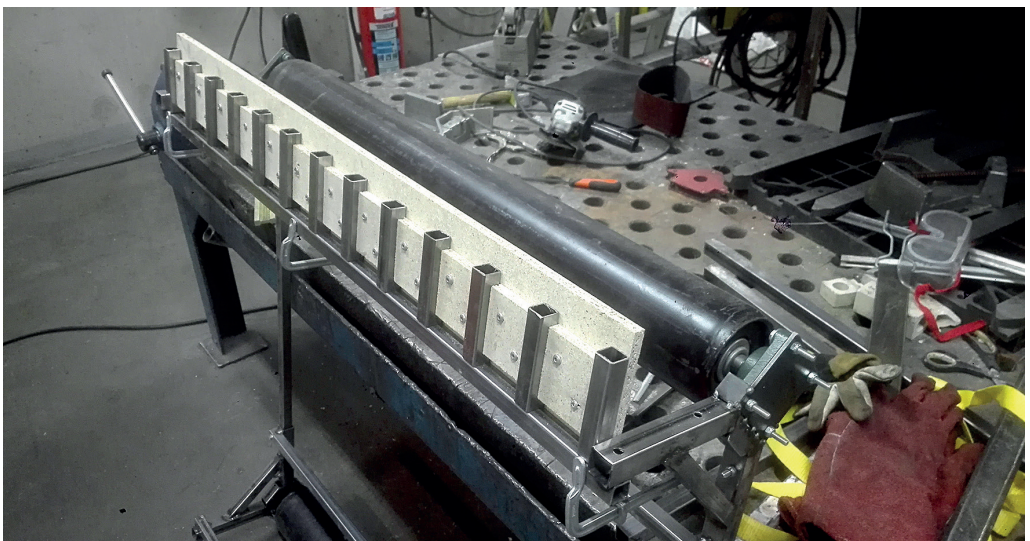
9. Aleksi Martikainen. 2021. Moottorin kiinnitys veistoksen jalustaan. Moottori pyörittää ketjun avulla terästeloa, joka saa hihnat liikkeelle. Kuva: Tekijä

10. Aleksi Martikainen. 2022. Viimeisiä hitsauksia Levytiellä. Teoksen siirtely onnistui teosta varten rakennetulla kuljetusjalustalla ja pumppukärryillä. Kuva: Tekijä

11. Aleksi Martikainen. 2021. Teräsrungon päällä kulkevaa puurunkoa varten hitsasin kuvassa näkyvät teräsputket suoraan lastulevystä tehtyä aputelinettä avuksi käyttäen. Puurungon muodostavat puulankut sekä kaarevat teräslevyt kiinnitettiin myöhemmin näihin terästappeihin. Kuva: Tekijä

2.1 VIDEOT

Työskentelyprosessin alussa minulla oli mielessä useammasta liikkuvasta kuvasta syntyvä kokonaisuus. En ollut aiemmin tehnyt monikanavaista teosta, mutta nyt olin kiinnostunut etsimään jotakin uutta ilmaisuuni. Alun perin installaationi tärkeimmäksi sisällöksi ajattelemanani videot jäivät kuitenkin vähemmälle huomiolle veistoksen toteutuksen ottaessa paljon aikaa.

Tanssin videoissa osin metsittyneellä kallioaukealla. Linnut laulavat videoiden taustalla ja tanssiessani taputan usein käsiäni. Liikun videoilla kävellen ja tanssien videokuvasta ulos pian seuraavaan kuvaan ilmestyen. Olen yhdessä kuvassa kerrallaan. En ota kontaktia kameraan. Rytmi ja liikekieleni videoissa on melko verkkainen.

Lopulliset videot kävin kuvaamassa viikkoa ennen näyttelyn aukeamista Sipoonkorven kansallispuistossa. Olin käynyt kuvaamassa materiaalia kerran jo aiemmin, mutta teknisten ongelmien takia ensimmäinen kerta meni lähinnä lopullisen kuvauspaikan löytöretkenä, jonne myöhemmin palasin. Pääsin hetimitäin ihan mukavaan tunnelmaan tanssiessani, mutta levottomuus gallerialla odottavan keskeneräisen teoksen suhteen esti minua kuitenkin kunnolla rauhoittumasta. Lopullisten videoiden toteutuksesta jäikin kiireen ja suorittamisen tuntu. Minulla oli tunne, että

ikään kuin toteutin jotain mitä olin jo tehnyt aiemmin.

Olin tehnyt jo aiemmin kokeiluja videoiden esillepanoon liittyen. Halusin käyttää videoprojektoreita, koska en pitänyt taulutelevisioita installaatioon sopivina. Projisointien pehmeämpi kuvajälki ja projisointipaperin lämmin sävy ja paperin keveys toivat paremmin esille omaa persoonaani kylmään ja terävään televisioruudun kuvaan nähden. Keksinkin kokeilla ruskeaa leivin- ja silkkipaperia takaapäin heijastettaviin projisointeihin ja se osoittautui toimivaksi. Ruskea paperi antoi videoille lämpimän ja luonnollisen sävyn ja ne asettuivat hyvin tilaan. Kuvapinnat jäivät hyvin kevyiksi ja luonnosmaisiksi ja projektorit jäivät kuvapinnan taakse piiloon eivätkä olleet niin voimakkaasti esillä. Nämä ruskeat leivin- ja silkkipaperit pingotin kuusilaudan rippeisiin, joita minulta jäi jäljelle veistoksen runkomateriaaleista. Valmiissa installaatiiossa videot ”kelluivat” ilmassa näistä puusuikaileista katosta roikkuen ja seinään tukeutuen. Lopullisessa installaatiiossa videot ovat projisoitu melko pieniksi, eikä niissä esiintyvää henkilöä välttämättä tunnista, jos katsoja ei tunne minua entuudestaan.

Näyttelytilassa videoiden äänimaisema pääsi oikeuksiinsa vain silloin kun veistos oli pysähtynyt. Katsoja pystyi kuulemaan keväisen

12. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mihiin tarttua*. Yksityiskohta Installaatiosta. Maassa olevat puupalikat olivat alun perin kiinnitettynä teoksen hihnoihin. Lopulta puupalikoiden avulla peitin videoiden esitystekniikkaa ja sähköjohtoja. Kuva: Tekijä

lintujen laulun ja läheisen polun ohi kulkevien maastopyörien jarrujen ulinan. Tanssimisen ja ympäriltä kuuluvien äänien lisäksi taputin videolla myös käsiäni. Tällä taputellulla viihdytin ja kenties rauhoittelin itseäni kuvaushetkellä. Ehkä kykenin pääsemään myös paremmin kiinni musiikin rytmiin, jota kuuntelin kuulokkeilla. Katsojalle kuuntelemani musiikki välittyi korkeintaan liikkeideni kautta. Kuvatessani materiaalia metsässä en malttanut tai ymmärtänyt kuvata videoon tarpeeksi materiaalia alkuun ja loppuun. Tämä määritteli paljon mahdollisuuksia editoida kuvattua materiaalia. Synkronoidessani videoita toimimaan keskenään, videoista ”tyhjän” kuvamateriaalin puuttuessa, jäi osa projisoinneista näyttelyssä pitkäksi ajaksi pi-

meäksi. Tämä saattoi aiheuttaa malttamattomalle näyttelyvieraille vaikeuksia seurata videoiden ”käsikirjoitusta” ja moni on voinut luulla projektoreiden olleen hetkellisesti vahingossa pois päältä.

Liikehdintääni ja tanssia seuraavien videoiden lisäksi yksi videoista näytti kuvaa maansiirtolohkareesta. Kivi pyrki tuomaan esiin välillä hiukan jumittavaa olemistani. Kivenlohkare sattui olemaan kuvauspaikalla ja lopulta päättyi mukaan osaksi teosta.

13. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua*. Yksityiskohta Installaatiosta. Kuva: Tekijä

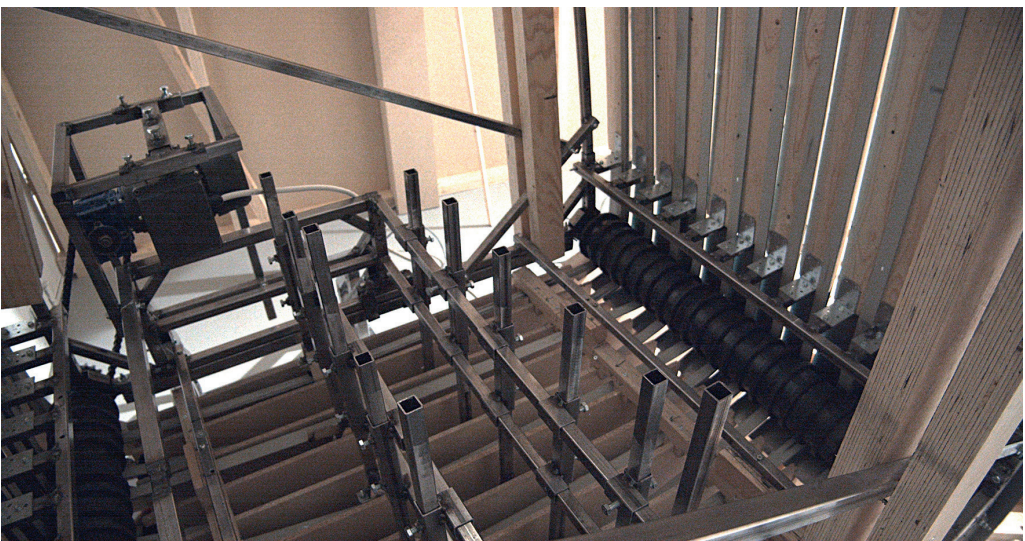
14. Aleksi Martikainen. 2022. Yksityiskohta installaatiosta. Ruskealla silkkipaperille projisoitu video. Kuva: Tekijä

15. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua*. Yksityiskohta Installaatiosta. Kuva: Tekijä

16. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua*. Yksityiskohta Installaatiosta. Pystyputkien alapäässä oli hihnoja kireänä pitävät rullat. Hihnat pyörivät lopulta ilman kiristystä ja tämä ominaisuus jäi tarpeettomaksi. Kuva: Tekijä

17. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua*. Installaation sisäänkäynti. Kuva: Tekijä

18. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua*. Installaatio. Vaikka muutoin annoin esitystekniikan ja johtojen olla näkyvissä, niin projektorien johdot ja niihin tarvittavat jatkojohdot koteloin lastulevyllä. Näin sain aikaan levollisemmän yleisilmeen. Kuva: Tekijä

19. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mi-
hin tarttua*. Pysäytyskuva videosta. Kuva: Tekijä

20. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mi-
hin tarttua*. Pysäytyskuva videosta. Kuva: Tekijä

21. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mi-
hin tarttua*. Pysäytyskuva videosta. Kuva: Tekijä

22. Aleksi Martikainen. 2022. *Ilman selkeää ajatusta mi-
hin tarttua*. Pysäytyskuva videosta. Kuva: Tekijä

3. YMMÄRRYKSEN AVAUTUMINEN

Usein tuntuu, että taiteellisessa työskentelyssäni eräänlainen epämääräisyyden tila jatkuu, kunnes olen saanut muodostettua itselleni selkeän aikataulun. En kykene tiivistämään ajatuksiani tai viemään työskentelyäni eteenpäin ilman määräaika, eli käytännössä näyttelyn tuomaa pakkoa. Tässä välitilassa, jolloin en vielä selkeästi ole kiinni prosessissa, mietin lähinnä mihin välineeseen tunnen kiinnostusta ja millä tavoin haluan työskennellä. Kuitenkin vasta konkreettisen aikataulun painaessa päälle, työskentely tiivistyy selkeäksi, lopputulosta kohti eteneväksi toiminnaksi. Maisteriopintojen Kuvan Kevättä kohti etenevä, hiukan paineistava rakenne joudatti epämääräisten ajatusten tiivistymistä, sekä auttoi olemaan hereillä saadessani idean teokseeni.

Muistan yhä missä olin, kun keksin idean vesiputous -veistoksesta. Kiiruhdin kertomaan ideasta myös lähellä olleelle ystävälleni. Innostuksen huumassa onnistuin kuitenkin heti unohtamaan ajatuskulkuni, miten päädyin vesiputouksen äärelle. Kutkuttava tunne idean suhteen riitti työskentelyn aloittamiseen, mutta nopean idean syntymisen jälkimmäisissä olen jäänyt miettimään vesiputouksen merkitystä itselleni.

Luen Eero-Tapani Vuoren artikkelia ”Tajunnan ensimmäinen huone” kokoelmakirjasta *Ei-ymmärtämisen eteisessä* (2008). Artikkelis-

saan Vuori pyrkii kuvailemaan kuinka ja missä idea syntyy. Samaistun hänen tapaansa ajatella ja huomioida ympärillä tapahtuvia asioita. Huomaan liikuttuvani, kun hän kirjoittaa esityksestään *Seitsemän käytävää*, missä hän ja kaksi muuta katsojaa istuvat helsinkiläisessä porttikäytävässä kello 4.00 aamuyöllä.

Esityksen ainoa rekvisiitta oli katsojille penkeiksi tuodut kaljakorit. Esityksessä seurattiin porttikäytävän ohikulkevia ihmisiä ja kaikkea mitä siinä hetkessä tapahtui. Hän muistaa esitykseen saapuneen posteljoonin kommentin: ”-- tällaiset esitykset ovat hyviä koska ne sopivat niin hyvin hänen työaikoihinsa”. Vuori kirjoittaa: ”Siinä oli jotain erityisen järjetöntä.” Hän jatkaa ”Minua naurattaa ja itkettää samaan aikaan.” (Vuori 2008, 19)

Pidän todella paljon siitä, kuinka Vuori kirjoittaa ja kutkuttavalla tavalla huomioi asioita omassa arjessaan. Kuinka hän lopulta päätyy toteuttamaan esityksen näiden ideoiden pohjalta ilman sen hetkistä tarkempaa käsitystä, mitä hän pyrkii esityksellään tarkalleen saavuttamaan. Vuori kirjoittaakin artikkelissaan: ”Yritän olla kontrolloimatta mielikuvien tai ajatusprosessin virtaa, yritän olla ymmärtämättä yhtään mitään, ja keskityn kokemukseen. Ymmärryksen aika tulee myöhemmin.” (Vuori 2008, 31)

Vuoren ajatus tuntuu itselleni tutulta. Usein tuntuu, että pyrin liiaksi ymmärtämään miksi teen jonkun tietyn teoksen. Tämä ymmärtämisen tarve jarruttelee minua heittäytymästä työhön ja kokeilemasta mitä mieleen tulee. Ehkä juuri siksi, kun huomaan taiteilijan heittäytyvän johonkin täysillä, olen mielissäni. Toki nojaan itsekin tähän innostuksen tunteeseen, mutta usein pelkään jääväni kiinni merkityksettömän ajatuksen seuraamisesta tai toteuttamisesta. Mietin ennakkoon liiaksi myös toisten mielipidettä. Miellyttämisen tarve ja toisille teosteni merkitysten selittelyssä, kun en ole itsekään aivan varma mitä olen tekemässä, tuntuu vaikealta. Käyn melkein huomaamattani sensuroimaan ja kyseenalais-tamaan itseäni siinä määrin, että saatan jättää teoksen toteuttamatta.

Vuori kuvaa, kuinka hän koki huimaavaa oivaluksen humalaa keksittyään tuoda esityksen porttikäytävään. Koen itsekin päässeeni ajoittain kokemaan tällaista ymmärryksen tarpeen ohittavaa tekemisen riemua tehdessäni *Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua* -teosta Kuvan Kevään näyttelyyn.

Teoksen fyysinen toteutus ja prosessin pitkäkestoisuus kävi lopulta niin raskaaksi, että sen muisto yhdistyy edelleen vahvasti tunteisiini ajatellessani valmista teosta ja sen merkityksiä itselleni. Kenties tämä on se syy, miksi pidän Kuvan Kevät teosta itselleni edelleen hankalana. Arvostin kyllä itse työskentelyprosessia, mutta turhautuminen sanallistamisen vaikeudesta ja merkityksien ymmärtämisestä kulki mukanani koko ajan.

23. Aleksi Martikainen. 2019. *Rannalla (onnellinen olo)*.
Kuva: Tekijä

4. VEDEN ÄÄRELLÄ

Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua -teoksen vesiputous-veistos olisi voinut kenties olla jokin toinenkin vettä imitoiva teos. Minulla ei ole omakohtaisia kokemuksia vesiputouksista nuoruuden lomamatkalla näkemääni vesiputousta ja lapsena tehtyjä tienvarsipuroja lukuun ottamatta. Vesi on elementti, jonka äärelle olen palannut useita kertoja teoksissani. Tunnen usein olevani turvaton vedessä, mutta hakeudun sen äärelle kuitenkin rentoutumaan.

Vuonna 2017 kirjoitin näyttelyni *Huomioita vedestä* (Galleria Huuto Jätkäsaari, Helsinki, 2017) näyttelytekstiin: "--huomioita luonnosta työhuoneelta käsin." (Galleria Huuto 2017) Näen tämän prosessin edelleen jatkuvan. Hakeutuminen luonnon äärelle ja oman olemisen pohtiminen ovat keskeisiä asioita työskentelyssäni. Vesiputous-veistoksessa vesi jatkaa virtaamistaan ja pyrin rauhoittumaan sen äärellä. Näyttelyn aikana ilmi käynyt vesiputous-veistoksen todellinen luonne, alati jumiutuva mekaniikka ja pysähtyneisyys, kuvastavat hyvin luontosuhdettani. Suuri osa ajastani, taiteellisesta luomisesta ja ajattelusta tapahtuu edelleen kaupungissa lämpimissä sisätiloissa.

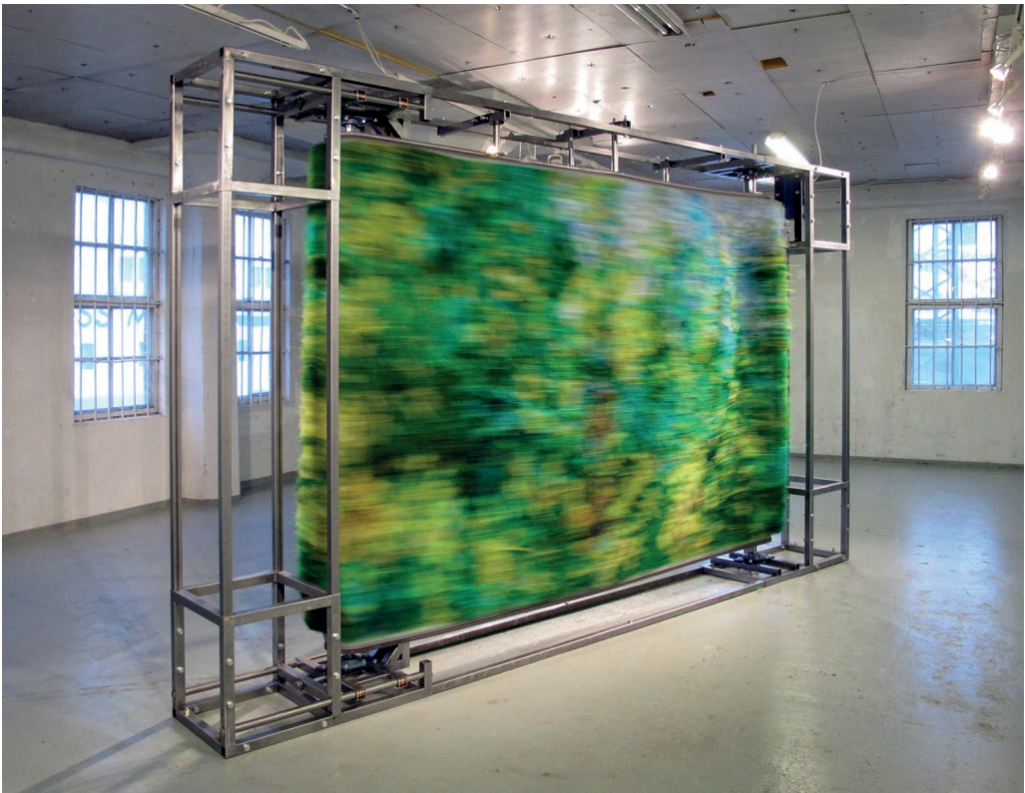
Viime aikoina olen käynyt retkeilemään ja sitä kautta vietän pidempiä aikoja metsässä. Silti huomaan usein olevani pitkiä aikoja kau-

pungissa ilman tarvetta hakeutua luontoon. Kun olen metsässä tai järven tai meren äärellä havahdun, kuinka hyvälle ja rauhoittavalle se tuntuu. Aivan kuten tanssiessani. Vasta veden äärelle päästyäni ymmärrän, kuinka paljon olen sitä kaivannut. Teokseni ovatkin otteita näistä järven äärellä koetuista rauhoittumisen hetkistä ja samalla kuvitelmia jostain minkä äärelle haluaisin päästä.

5. OHI KULKEVA MAISEMA

Kuvataiteilija Pia Männikön teos *Maisemakone* (2016) kuvaa mielestäni arjesta irtaantumisen riemukasta urbaania luontokokemuksen hetkeä nerokkaasti. Ensimmäistä kertaa tutustuin hänen taiteeseensa, kun *Maisemakone* oli esillä Galleria Huudossa Helsingissä vuonna 2016. Teoksessa suuri, villalangasta toteutettu vaakasuoraan kovalla vauhdilla jatkuvasti pyörivä, reilu kolme metriä leveä

ja yli kaksi metriä korkea ryijy muodostaa mielikuvan nopeasti ohi kulkevasta maisemasta. Männikkö kertoo teoksen syntyneen useiden toistuvien junamatkojen tiimoilta ja ymmärryksestä kuinka pieni maailma lopulta on jakaessamme tämän saman kokemuksen ja maiseman muiden ihmisten kanssa maasta tai maanosasta riippumatta. (www.piamannikko.com)

Minua kutkuttaa teoksessa hieno idea ja sen huikea toteutus. Kuinka hienosti ohimenevä maisema on kuvattu ja kuinka voimakkaan fyysisen kokemuksen teos vauhdillaan aiheuttaa. En kyennyt katsomaan teosta montaa hetkeä ilman, että päässäni alkoi huimamaan.

Teoksen luoma riemukas tunne ajoi minua myöhemmin toteuttamaan myös oman puisen moottoroidun version maisemakoneesta. Omassa versiossani nopea henkeäsalpaava tahti on sen sijaan hyvin verkkainen kuvaus omasta mielenmaisemasta. Yksittäisen risun, reikiintyneen puupalikan ja tummaksi maalatun pientä mörköä kuvaavan palikan seuratesa rauhallisesti toisiaan.

24. Kuva vasemmalla: Pia Männikkö. *Maisemakone*, installaatio. Kuva: Pia Männikkö 2016

25. Aleksi Martikainen. 2018. *Maisemakone*. Kuva: Tekijä

Toinen Männikön vaikuttava teos on *Kesäyön unelma* (2013–2020). Suuresta pelastuspeitosta ja yksittäisestä paikallaan edestakaisin kääntyvästä tuulettimesta toteutettu teos lumoa jatkuvasti muuttuvalla pinnanmuodolla ja keveydellään. Teos luo mielikuvan aaltoilevasta järven pinnasta. Myös peitteen materiaalista, foliosta syntyvä ääni ottaa kokonaisvaltaisen tilan haltuun. Tätä hieman muunneltuina versioina useassa näyttelyssä esitetyn teoksen olen nähnyt vain videolta. Yksi näistä versioista oli esillä näyttelyssä *IMPRESSIONS – A duo exhibition at the Nordic Contemporary -galleriassa* Pariisissa vuonna 2019.

Teoksen yksinkertaisen nerokas toteutus pistää hetkellisesti kyseenalaistamaan omaa tapaan työskennellä vettä imitoivien teos-

ten parissa. Kuinka parista yksinkertaisesta elementistä pääsee luomaan niin kauniin ja voimakkaan teoksen, jonka kaiken lisäksi näyttelyn päätyttyä voi viikata kasaan ja laittaa säilöön pieneen tilaan. Oman teokseni kohdalla mietin alusta saakka teoksen rakenteiden purkamismekanismeja, mutta silti teoksen varastointi vie melko paljon tilaa.

26. Pia Männikkö. *Kesäyön unelma*. 2019. Pysäytyskuva videosta.

6. PUU MATERIAALINA

Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua -teoksesta saamani palautteen perusteella ekologiset arvot ja esimerkiksi mahdolliset viitaukset metsäteollisuuteen olivat vahvasti läsnä katsojien tulkinnoissa. Tämä tietysti oli hyvä muistutus materiaalilähtöisen työskentelyn pohdinnalle: Mitä materiaalit itsessään minulle merkitsevät ja millä tavoin materiaalivalinnat heijastuvat teoksen tulkintoihin?

Käytän veistoksissani lähtökohtaisesti puuta. Puu materiaalina on lämmin ja miellyttävä. Sitä on myös suhteellisen helppoa työstää ja sitä on helposti saatavilla. Pysin parhaani mukaan käyttämään kierrätettyjä materiaaleja. Muun muassa vesiputous -veistoksen kehää kiertävät, vettä imitoivat puupalikat olivat kaikki koulun ja muiden oppilaiden ylijäämä puutavaraa. Kuitenkin ekologisuutta enemmän, olen nähnyt puun käytännöllisenä raaka-aineena. Tähän mennessä olen käyttänyt usein prosessoitua puuta kuten koivuvaneria tai kertopuuta. Käsityökalujen sijaan käytän paljon sähkötyökoneita, jotka mahdollistavat mutkattoman ja käytännöllisen tavan toteuttaa tarvittavia työvaiheita. Huomaan liikkuvani teosteni muotokielessä teollisen muotoilun reunamilla ja siihen esimerkiksi koivuvaneri asettuu hyvin.

Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua -teoksen mittakaava vaati työskentelemään

enemmän luonnosmaisesti, kun minulla ei ollut ajallisesti mahdollisuutta kiinnittää kaikkiin yksityiskohtiin huomiota. Ehkä perinteisestä käsityökaluilla tehtävästä kuvanveistosta poiketen teokseni ovat usein olleet valmiin idean toteutuksia. Vaikka itse työskentelyprosessi onkin tärkeä, niin teoksen toteutus on ollut melko suorituskeskeistä idean toteuttamista ilman, että olen antanut tilaa prosessin itse ohjata teoksen syntymistä. Olen siis toteuttanut melko tarkkaan sitä visuaalista ideaa minkä heti teoksen idean syntyessä olen saanut. Veistosten toteutuksessa keskityn hyvin paljon teknisten asioiden ratkaisemiseen, mistä saan paljon riemua. Kenties tulevissa projekteissani olen valmiimpi työskentelemään enemmän myös raakapuun parissa ja näin ollen antaen myös itse materiaalille tilaa ohjata prosessin etenemistä.

7. VEISTOKSEN LÄSNÄOLO

Marcus Copperin mekaaniset ja moottoroidut veistokset olivat yksi inspiraation lähde työskentelylleni Kuvan Kevät -teokseni parissa. Copperin teosten suuri mittakaava ja visuaalinen näyttävyyden inspiroi minua kokeilemaan omia rajojani vesiputoukseni kanssa. Copperin suuri ja hyvin voimakkaasti kehollinen teos *Seitsemän meren arkkienkeli* (1998) on suurikokoinen ja visuaalisesti näyttävä teos ja ottaa katsojan otteeseensa. Teoksen voima piilee veistoksen rungon muodostavien entisten urkupillien synnyttävästä matalasta äänimassasta. Teoksen äärellä oleminen onkin voimakas kehollinen kokemus.

Harri Mäcklin kirjoittaa Helsingin Sanomien näyttelyarvostelussa Copperin retrospektiivinäyttelystä Nykyaiteen museo Kiasmassa seuraavasti: ”Uhkaava tunnelma on olennainen osa Copperin taidetta (synt. Paajanen, 1968–2019). Hän tavoitteli teoksillaan äärimmäisiä tunnereaktioita, jotka kouraisevat yleisöä ennen kuin teoksiin ehtii ottaa älyllistä etäisyyttä.” (Mäcklin 2022 hs.fi)

27. Markus Copper. 2008. *Seitsemän meren arkkienkeli*
Kuva: Kansallisgalleria / Petri Virtanen

8. HAKEUTUMINEN UUDEN ÄÄRELLE

Nuoruudessaani urheilin aktiivisesti. Aikuisiällä urheilun jäätyä enemmän satunnaisesti harrastamiseksi olen kokenut tarpeelliseksi löytää jonkin tavan työskennellä kehollisesti myös taiteessani. Olen kaivannut jotain fyysistä ja konkreettista, missä tekemisestä itsessään saa hyvän olon. Ymmärrettyäni liikunnan tärkeyden itselleni päädyin menemään neljä vuotta sitten nykytanssikurssille. Nopeasti oivalsin olevani jonkin täysin uuden, hyvällä tavalla innostavan asian äärellä. Olen usein tanssinut tanssilattialla menevän musiikin tahdissa ystäväieni kanssa ja nauttanut siitä, mutta tämä kurssi sai minut oivaltamaan, että voisin löytää jotain uutta itsestäni tanssimalla.

Nykytanssikurssi on lopulta jäänyt yksittäiseksi kokeiluksi. Tanssin avulla olen kuitenkin päässyt käsiksi tunteisiin, joiden äärelle voi olla muuten hankala päästä. Kun tanssin itsekseni metsässä tai itselleni vieraassa ympäristössä tunnen olevani läsnä. Hiukan jännittävässä tilanteessa virittäydyn kuuntelemaan itseäni hiukan tarkemmin. Hakeutuessa näihin yksin tanssimisen tilanteisiin, käsittelen ilon ja vapautumisen tunteiden lisäksi myös riittämättömyyden tunteita, kuten häpeää. Näiden hetkien videoiminen ja esittäminen katsojalle on ollut keino päästä omassa tunteiden kohtaamisessa eteenpäin.

Mennessäni metsään tanssimaan olen mennyt samalla pienelle retkelle. Minulla on kameran ja jalustan lisäksi mukana repussani eväät ja retkikeitin kahvia varten. Edellisellä kerralla käydessäni metsässä poimin myös hiukan mustikoita. Tällaiselle retkelle lähtiesäni huomaan olevani hiukan levoton ja jännittynyt. Vaikka en haluaisikaan, tulee tanssimiseen lähtemisestä tapahtuma mitä olen menossa suorittamaan. Kuvan Kevät -teosta lukuun ottamatta kuvaamani materiaali voi jäädä ilman sen kummempaa myöhempää käyttöä. Kun saavun metsään kävelemään ja tutkailen sopivaa paikkaa tanssimiselle, olen hieman levoton. Onkin mukava hiukan evästellä ja siten vähitellen rentoutua hetkeen, tarkastella omia tuntemuksia ja lopulta vain laittaa kameran kuvaamaan. Olen huomannut, että kun kuuntelen musiikkia, pääsen intensiivisempään henkilökohtaisempaan tilaan. Pääsen tehokkaammin tanssimiseen kiinni, kun suljen silmät ja lähden seuraamaan musiikin rytmiä. Jännittävien ensimmäisten askelten jälkeen pystyn vähitellen nauttimaan hetkestä metsässä.

Tanssiessani kameran edessä minulla on tahdomattanikin jonkinlainen rooli päällä. Tunistan kameran läsnäolon ja tiedostan, että nämä hetket ovat mahdollista materiaalia teokseeni. Kameran läsnäolosta keskustelimme opinnäytetyöni toisen ohjaajan Ma-

rika Rädyn kanssa työhuonevisiittien aikana käytyjen keskusteluiden yhteydessä. Toteutin Kuvan Kevät -prosessin aikana kaksi Rädyn luomaa yksittäistä harjoitetta metsässä ilman kameraa. Rätty pyysi keskittymään havaintoihin ja tuntemuksiin liikehtiessäni metsässä. Pystyin havainnoimaan itseäni kenties hiukan eri tavoin, ilman kameran läsnäoloa, mutta tämänkaltainen tehtävälähtöinen työskentely on ollut lopulta jotakin, mihin en ole lopulta tarttunut. Harjoitteet antoivat kuitenkin työkaluja performatiiviseen työskentelyyn.

9. KAMERAN EDESSÄ

Kuvataiteilija Pilvi Takala huomioi ihmisten käyttäytymistä omissa videoteoksissaan. Ihailen, kuinka hän asettaa itsensä alttiiksi teoksessa *Real Snow White* (2009). Siinä Takala menee Pariisiin Euro Disney - huvipuistoon Lumikiksi pukeutuneena ja kohtaa heti portilla Disneyn turvallisuushenkilön ja työntekijän ja huvipuiston säännöt. Katsojana pääsen välittömään läheisyyteen seuraamaan tätä kohtausta. Takalan mukana kulkee kuvaaja, mutta tämä ei paljastu ihmismäärän joukosta Takalan avustajaksi. Vartijalle ja muille huvipuiston vierailijoille tilanne näyttäytyy yksittäiseltä aikuisen huvipuistokävijän päähänpistolta, eikä provokatiivisena esiintymisenä kameralle. Hänen roolinsa turistina, joka vaatii selitystä työntekijältä miksi hän ei saa mennä alueelle Lumikiksi pukeutuneena, luo herkullisen myötähäpeää aiheuttavan kohtauksen.

Takala tuo teoksissaan esiin ihmisten ja eri yhteisöjen, kuten tässä teoksessa suuren monikansallisen yrityksen Disneyn, luomia käyttäytymismalleja ja kirjoittamattomia sääntöjä. (Kiasma 2018) Tämän teos saa minut pohtimaan miltä tuntuisi, jos olisin itse kyseisessä tilanteessa ja kuinka reagoisin tilanteeseen, joka saa ihmiset kerääntymään ympärilleni ja katseen kiinnittymään minuun. Kuvitellen itseni Takalan tilalle. Kipristelen varpaita ja aloitan selviytymisen. Onnekseni

minun ei tarvitse olla tuossa hetkessä, mutta toki olen kokenut useita tilanteita, joista olen halunnut paeta. Kuin ihmeen kaupalla näistä esillä olemisen hetkistä olen kyennyt aina selviytymään.

Tuodessaan esille näitä käyttäytymismalleja, Takala kääntää samalla huomion itseensä. Myös minä käänän videoissani katseen itseeni, mutta kohtaukset on kuvattu, kun olen yksin. Toisin kuin omissa videoissani, Takalalla on tilanteessa mukana kuvaaja. Erillinen kuvaaja on hänelle välttämätön teoksen luonteen takia, mutta uskon kameran ja kuvaajan antavan hänelle myös tukea kuvaustilanteessa. Olen mennyt metsään yksin, sillä olen ollut liian tietoinen ja kykenemätön olemaan kameran edessä toisten läsnä ollessa. Olen rehellisemmin tunteideni äärellä, kun ympärillä ei ole toisen henkilön tai ryhmän tuomaa suojaa, enkä pysty jakamaan jännitystä toisten kanssa. Kamera antaa turvaa myös minulle. Jos satunnainen ohikulkija sattuisi paikalle, on kamera kertomassa läsnäolollaan ohikulkijalle, että olen toteuttamassa jotakin merkityksellistä, kuten esimerkiksi taiteellista teosta.

28. Pilvi Takala. 2009. *Real Snow White*. Pysäytyskuva videosta

Yeah but maybe for child it's ok, but you are an adult so, you know, it changes.

10. SANATTOMIA KESKUSTELUNAVAUKSIA

Koen että olen ajoittain tullut rajoittaneeksi tekemistäni ja tapaani olla, koska olen liian tietoinen itsestäni ja vertaan liikaa itseäni ja tekemisiäni muihin. Myös torjutuksi tulemisen pelko tekee minut välillä varovaiseksi. Siru Kainulainen ja Viola Parante-Čapková kirjoittavat kirjassaan *Häpeä vähän! Kriittisiä tutkimuksia häpeästä* (2021) seuraavasti: ”Häpeän taustalla on halveksimisen ja hylkäämisen pelko. Häpeä on näin ollen perin pohjin dialoginen tunne; häpeämme aina jonkun toisen, todellisen tai kuvitellun edessä – jos ei kenenkään muun, sitten itsemme edessä.” (Kainulainen ja Parante-Čapková 2021, 9)

Vanhat, nykyistä rajoittuneemmat keskustelun- ja olemisen käytösmallit ovat vahvemmin läsnä lapsuuden ystäväni ja läheisteni kanssa. Usein tuntuukin, että minun on helpompaa kommunikoida aikuisiällä solmituissa ihmissuhteissa. Videoiden avulla olen kyennyt ilmaisemaan itsestäni jotain sellaista perheelleni, mitä en ole kyennyt ääneen sanomaan. On syntynyt hienovaraisia kohtaamisia, uudenlaista kommunikointia teosten välityksellä. Keskustelu voi myös jatkua sanattomana, pienin arkisin ymmärtämisen elein.

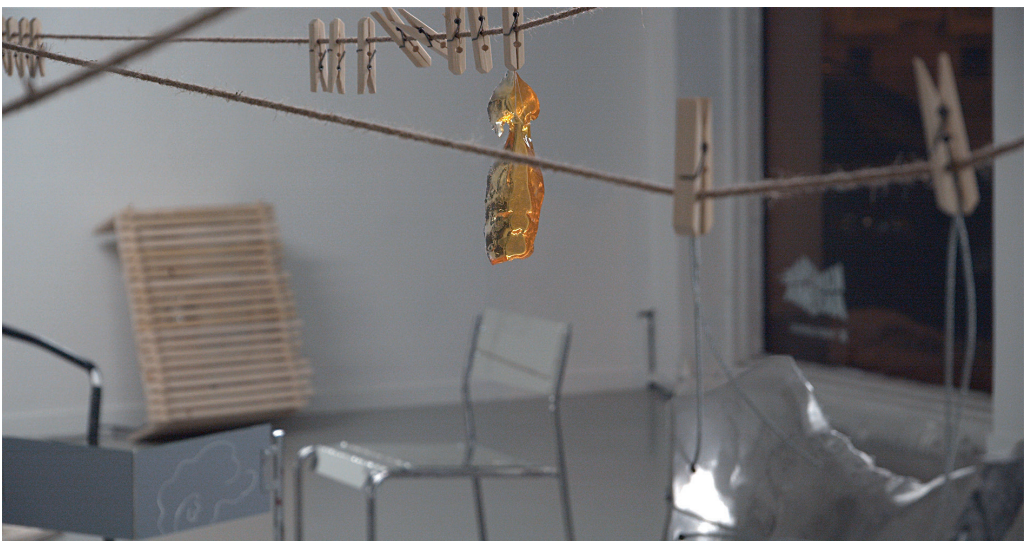
”Häpeän yhteydessä on siten kyse kommunikaatiosta. Se on itsessään kommunikaation

muoto, jonka myötä yksilön identiteetit rakentuvat ja joka pystyy muuntamaan identiteettejä.” (Kainulainen ja Parante-Čapková 2021, 9)

Nyt kirjoittamisen edetessä olen kyennyt oivaltamaan, että ymmärtämisen hetki todellakin tulee myöhemmin, ja että se saa tulla myöhemmin. Luon teosten äärellä jälkikäteen uusia merkityksiä, joita en teosta tehdessä ole välttämättä tiennyt. Katsoessani materiaalia pidemmän tauon jälkeen, pääsen näkemään teoksen toteuttamishetkessä mieleen tulleiden ajatusten taakse. Kykenen näkemään teoksen ikään kuin ulkopuolisena katsojana. Näin jälkikäteen tuntuu selkeältä, että videoteoksissani käsittelen yksinolemistä ja yksinäisyyttä.

Videot ovat ikään kuin sanattomia keskustelunavauksia ja yrityksiä ottaa kontaktia toisiin ihmisiin. Aloittaessani työskentelyn toisen opinnäytetyönäyttelyn parissa en ollut vielä kyennyt sanallistamaan huomioitani yksinolemisesta, mutta ymmärsin yhteistyön merkityksen ja mahdollisuuden pohtiessani tulevaa teosta. Tämän teoksen toteuttamiseen halusin pyytää mukaan muut näyttelyn taiteilijat.

29. Aleksi Martikainen. 2022. Näkymä *Ryhmähali* -näyt-
telystä. Kuva: Tekijä

11. TOINEN OPINNÄYTETYÖNÄYTTELY RYHMÄHALI

Yhteisnäyttely *Ryhmähali* oli esillä koulun Project Room -galleriassa

8.1. – 23.1.2022.

Näyttelyssä oli teoksia minun lisäksi Jade Kalliolta, Elina Nissiseltä ja Man Yaulta. Minulta näyttelyssä mukana oli kolme teosta: Videoteos *Jotain lähes huomaamatonta tapahtuu*, moottoroitu veistos *Läsnä mahdolliselle kohtaamiselle* sekä ääniteos *Omien ajatusten sanallistaminen on vaikeaa*.

”--Taiteellisen ja ystävyydellisen tuen, jakamisen ja yhteistyön kautta haluamme paitsi kurkottaa kohti toistemme taiteellista ajattelua ja tekemistä, myös altistaa omaa tekemistämme uusille suunnille ja vaikutteille turvallisesti. Meitä kiinnostaa luoda tila(nne) ja dialoginen kokonaisuus, jossa yksittäiset teokset limittyvät toisiinsa niin sisällöllisesti kuin muodollisesti. Pikemmin kuin kokoelma erillisiä näkökulmia, Project Roomin Ryhmähali -näyttely on yhteinen kokonaisinstallaatio.” (Ote näyttelyhakemuksemme tekstistä)

Näyttelyn työryhmä muotoutui sattumalta, kun päätimme hakeutua oluen äärelle kesken koulupäivän keväällä 2020. Tämä ja yksi toinenkin iltapäivä samaisessa kuppilassa johtivat siihen, että myöhemmin Korona – epidemian alkaessa päätimme tavata ulko-

salla. Tässä vaiheessa olimme siirtyneet jo etäopetukseen emmekä olleet tavanneet toisiamme hetkeen. Koronan takia emme tavanneet toisiamme kenenkään kotona, mutta illan jatkuessa ja koleaan kevätillan saattamana päädyimme jatkamaan iltaa Jaden pyykkitupaan. Tämä ilta kylvi siemenen Ryhmähälille ja Project Room-näyttelylle.

Yhteistyömme ei lopulta ollut niin tiivistä kuin olimme toivoneet. Tapasimme lopulta melko harvakseltaan ja kehitelimme teostemme ajatuksia ja näyttelyn yhteistä teemaa. Mukavista yhteisen työskentelyn ajatuksista ja ystävyyden teemoista huolimatta minusta tuntui, että emme tienneet kuinka lähestyä näyttelyä. Kun yhteinen näyttely tuli puheeksi, olivat ajatukset näyttelystä vielä hyvin hajanaisia. Sen oli mahdollista laajeta mihin suuntaan tahansa. Ehkä juuri konkretian puute oli haastavin asia minulle. Olin niin tottunut työskentelemään itsenäisesti.

En halunnut ottaa itselleni *Ryhmähali* -näyttelystä yhtä suurta taakkaa kuin Kuvan kevästä. Halusin, että työskentely tapahtuu enemmän hetkessä. Pyrin pitämään prosessin avoimena mahdollisimman pitkälle. Muistuttelin myös itselleni, että minun pitää kyetä nauttimaan työskentelystä.

11.1 JOTAIN HUOMAAMATONTA TAPAHTUU

Videoteos *Jotain huomaamatonta tapahtuu* (2022) oli esillä Project Room -gallerian mustassa huoneessa monitorilta esitettynä. Näyttelytilan kulmissa sijainneet neljä kaiutinta toistivat kahta erillistä stereoääntä luoden katsojalle tilallisen vaikutelman.

Opintojen edetessä huomasin, että ryhmämme dynamiikka hioutui omaan luonnolliseen tapaansa ja meidän neljän yhteiset tapaamisemme jäivät sivuun isomman ryhmän tieltä. Olimme kaikki mukana tässä isommassa koulun oppilaista muodostuneessa porukassa, mutta emme tavanneet enää niin paljoa iltapäiväkalja-nelikolla. Dynamiikkamme muuttui ja varmasti itse kukin pohti omaa rooliaan ja sitä, kuinka näyttelymme asetui omaan työskentelyymme ja arkeemme. Näyttelyn lähestyessä pohdin tiiviisti työryhmämme välillä heittelehtivää energiaa. Siksi näinkin itselleni mielenkiintoisena ja myös henkilökohtaisesti tärkeänä toteuttaa teos, jossa tanssimme yhdessä. Kun sain ajatuksen yhteisestä tanssivideosta, tuntui se voimakkaan vaivaannuttavalta. Omasta reagoinnostani ideaan liittyen tiesin, että se pitää tehdä. Itse tilanne oli valmiiksi niin jännittävä, että rajasin mahdollisia muuttuvia tekijöitä kuvaamalla teoksen kotonani. Myös äänitysteknisesti teos oli helpompi toteuttaa sisätiloissa kuin ulkona.

Mietin pitkään, kuinka ohjaan kuvaustilannetta. Vaikka kamera oli näkyvässä, pyysin että emme reagoisi siihen tanssin aikana. Toivoin myös, että emme puhuisi hetkeen ennen kuin astumme kuvaan emmekä sen jälkeen, kun astumme ulos kuvasta. Tämä helpottaisi videon editointia. Samalla halusin luoda meille hetken ilman sanoja. Suuri osa kommunikoinnista juuri ennen kuvaan astumista, kameran jo käydessä, tapahtui kännyköiden välityksellä. Olisin kuitenkin toivonut enemmän yhteistä kommunikointia pelkin elein ja katsein.

Meillä kaikilla oli kännykät esillä, sillä olin pyytänyt, että kuuntelisimme itse valitsemiamme kappaleita kuulokkeiden kautta. Emme siis kuulleet toistemme musiikkia tanssiessamme. Halusin nähdä kuinka kohtaamme toisemme. Turvaudummeko toisiimme vai pidämmekö etäisyyttä toisiimme ja seuraamme lähinnä omaa rytmiämme? Halusin nähdä myös, kuinka itse toimin. Tanssimme kotini eteisessä ja keittiössä. Tila oli valaistu ja mikitetty kuvauksia varten. Halusin, että katsoja kohtaa meidät sellaisina kuin olemme. Kenties ujoina ja epävarmoina tai rohkeina ja määrätietoisina, yksin ja yhdessä.

30. Aleksi Martikainen. 2022. *Jotain huomaamatonta tapahtuu*. Pysäytyskuva videosta. Kuva: Tekijä

11.2 KUVAUSHETKI

Kävelin kameran eteen, kun toiset jäivät vielä istumaan ja seuraamaan minua. Olin jännittynyt ja vartaloni tärisi hieman. Editoidessani videota myöhemmin huomasin myös hengittäväni huomattavan raskaasti ennen kameran eteen menemistä. Olin itse määritellyt puitteet tälle hetkelle. Kaikille oli tiedossa, että video tulisi myös esille näyttelyyn sellaisenaan, ilman videon leikkaamista tai uutta ottoa.

Muistuttelin itselleni, että olin itse halunnut päästä tähän tilanteeseen. Jännittävin hetkeni oli varmasti ensimmäisenä kuvaan meneminen. Olin hetken sekä kameran, että ystävieni katseen alla. Melko nopeasti, vielä hakiessani parhaita tanssiaskeleita, Jade liittyi mukaan tanssimaan. Nopeasti myös Man ja Elina olivat tanssimassa. Olin kuvaus-tilannetta alustaessani maininnut toisille, että kengät jalassa tanssiessa mikrofonit poimivat äänet hiukan paremmin. Onneksi he muistivatkin tämän pian kuvaan astuttuaan, ja kävivät laittamassa kengät jalkaan kesken tanssin. Tämä oli mielestäni hauskaa ja kiva lisä käsikirjoitukseen.

Kun Jade, Elina ja Man poistuivat kuvasta, jäin vielä hetkeksi tanssimaan yksin. Huomasin jännittäväni tilannetta ja kaiken lisäksi minulla kävi soimaan juuri todella rauhallinen kappale. En kyennyt tanssimaan, lähin-

nä liikahtelin. Pysyin kameran edessä jonkin aikaa. Tilanne oli edelleen sen verran outo ja vaivaannuttava, että en kyennyt jatkamaan tanssia muiden katsoessa. Lopulta astuin kuvasta pois ja kuuntelemanani kappale jäi kesken. Olisin halunnut uskaltaa tanssia kappaleen loppuun saakka. Nyt menin kameran taakse toisten seuraksi ja jäin ihmettelemään tuntemuksiani. Olin iloinen, että olin tehnyt tämän teoksen.

Maltoin olla liikaa neuvomatta muita, kuinka haluaisin meidän olevan kameran edessä. Osasin jättää mielikuvat halutusta lopputuloksesta syrjään ja antaa tilanteen syntyä luonnostaan. Luonnollisuutta oli vaikea tavoittaa, koska emme saaneet puhua ja olimme tietoisia siitä, että kaikki kuvataan ja äänitetään. Olemisemme oli varovaista. Kahvipöydän äärellä, kameran takana syntynyt, kenties jännittynyt vire seurasi mukaan tanssilattialle. Myös tekniikka jännitti. En ole täysin vakuuttunut, että onnistuinko taltioimaan äänen tarpeeksi laadukkaasti. Onneksi kalusto toimi hyvin.

Seuraavana päivänä kuuntelin ja katsoin materiaalia ja tein muutaman jälkiäänityksen. Minua oli neuvottu koulussa, että kaiken varalta kannattaisi jälkiäänittää ääniä editointia varten. Äänitin rauhallisia tanssiaskelaita. Katsoin samanaikaisesti kamerasta, kuin-

ka Jade ja Elina tanssivat. Pyrin liikkumaan heidän tavallaan, käyttäen samankaltaisia kenkiä kuin heillä oli jalassa. En tiedä, pitkö ensivaikutelma äänitiedostoista paikkaansa, mutta koin, että yhteisen tanssimme äänistä esille nousi lähinnä omien kenkieni kopina ja raskas hengitykseni. Myöhemmin totesin onnekseni alkuperäisten äänitysten olevan tarpeeksi hyvät, enkä turvautunut jälkikäteen äänitettyihin materiaaleihin.

31. Aleksi Martikainen. 2022. *Jotain huomamatonta tapahtuu* -teoksen kuvaukset. Olen ensimmäisenä kameran edessä tanssimassa. Lattialla tyynyn päällä on mikrofoni, joka tallensi myös kameran takana kuuluvat äänet. Kuva: Jade Kallio

11.3 OMIEN AJATUSTEN SANALLISTAMINEN ON VAIKEAA

Päivää ennen *Jotain huomaamatonta tapahtuu* -teoksen kuvausta tanssin yksin kotonani. Kuvasin itseäni tanssimassa makuuhuoneessani. Alkuperäinen ajatukseni oli näyttää katsojalle, millainen olen yksin tanssiessani ja kuinka toisten läsnäolo ja vuorovaikutus muuttaa tilannetta. Millä tavalla häpeä ja itsensä tiedostaminen nousevat esiin. Kuuntelin samat kappaleet kuin tanssiessani seuraavana päivänä yhdessä muiden kanssa. *Omien ajatusten sanallistaminen on vaikeaa* -teos (2022) päättyi näyttelyyn lopulta pelkkänä kuulokkeilla kuunneltavana ääniteoksena. Teoksen kesto on 13:49 min.

Päädyin jättämään videon pois, koska minusta tuntui, että näytin kuvassa liikaa henkilökohtaista tilaani, omaa kotiani. Toiseksi päädyin tähän ratkaisuun osaksi studiovisiitin aikana käymäni keskustelun perusteella. Opettajalta tuli ajatuksia, että kaksi videoteosta voisivat syödä tehoa toisiltaan. Video oli mielestäni tarpeeksi vahva itsenäiseksi työksi, mutta tässä kokonaisuudessa se ehkä selitti puhki ideaa teoksen takana. *Omien ajatusten sanallistaminen on vaikeaa* -ääniteos oli esillä näyttelyvalvojan pöydän vieressä. Tämä varmasti hankaloitti katsojan keskittymistä jo kenties valmiiksi haastavan äänimaiseman äärellä. Koen teoksen jääneen jollakin tavoin väliinputoajaksi. Kenties juuri hyvällä tavalla onnistunut kokeilu? Kai-

kesta huolimatta uskon kuitenkin vielä esittäväni tämän teoksen videon kanssa myöhemmin jossain toisessa yhteydessä.

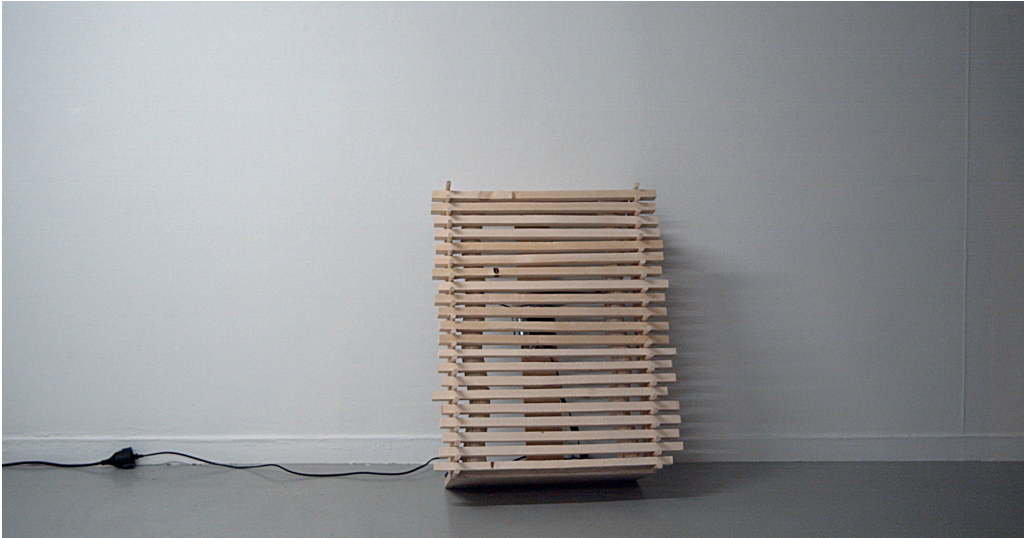
32. Aleksi Martikainen. 2022. *Omien ajatusten sanallistaminen on vaikeaa*. Tein pienen vanerilaatikon musiikkisoitinta varten. Kuva: Tekijä

10.4 LÄSNÄ MAHDOLLISELLE KOHTAAMISELLE

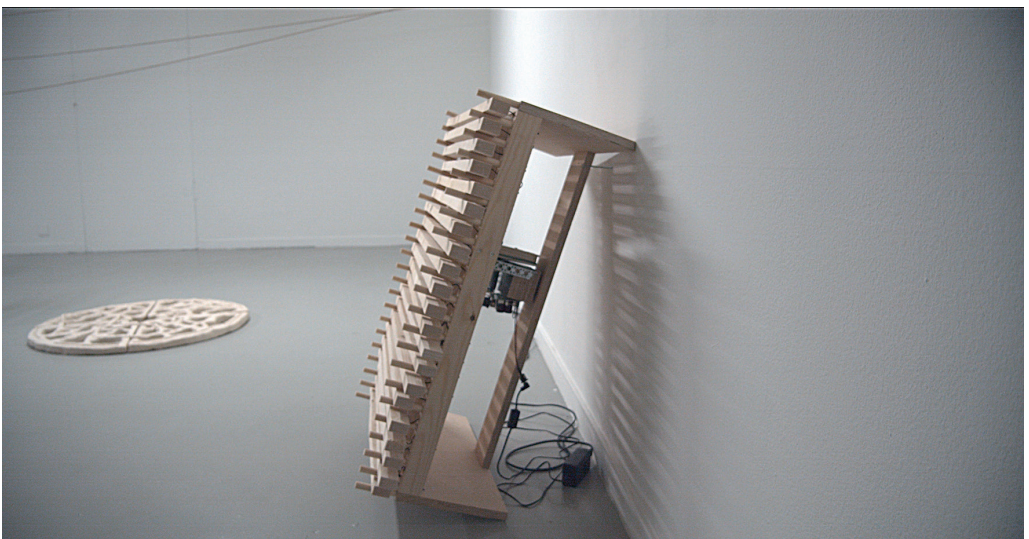
Kolmantena teoksena näyttelyssä oli moottoroitu puuveistos *Läsnä mahdolliselle kohtaamiselle*. Teoksen mitat ovat 72 cm x 57 cm x 29 cm. Veistos sisälsi 21 irrallista puurimaa. Rimat keinuivat kahden spiraaliksi hiotun ja moottoroidun puutolpan liikkeen vaikutuksesta, luoden vaikutelman aaltomaisesta sulavasta liikkeestä. Veistos nojasi gallerian ikkunan vieressä seinää vasten ja oli nähtävissä myös ulkoa katsottaessa.

Minun oli hankala päästä käsiksi työskentelyyn, ehkä juuri yhteisen energiamme vaihtelevuuden takia. Niinpä aloitin veistoksen toteuttamisen ajatuksella, että pidin puun työstämisestä. Siinä, missä videoiden kanssa työskentely tuntui epävarmalta, sain veistämisestä varmuutta ja tukea näyttelyprosessiin. Halusin myös toteuttaa fyysisen veistoksen videon ja ääniteoksen lisäksi. Käytin teoksessa samankaltaisia tekniikoita, joita olin käyttänyt jo aiemmin edellisissä veistoksissani. En halunnut teoksesta yhtä isoa tai työlästä kuin aikaisemmin Kuvan Keväässä. Nyt toteutin teoksen, jonka tiesin saavani toimimaan melko vaivattomasti.

33. Aleksi Martikainen. 2022. *Läsnä mahdolliselle kohtaamiselle*. Kuva: Tekijä

34. Aleksi Martikainen. 2022. *Läsnä mahdolliselle kohtaamiselle*. Kuva: Tekijä

35. Yleisnäkymä Ryhmähali -näyttelystä. 2022.
Kuva: Tekijä

11.5 TEOSTEN MERKITYKSET

Jotain huomaamatonta tapahtuu -teoksen prosessi tuntuu alkaneen tietyllä tapaa jo aloittaessani maisteriopinnot Kuvataideakatemiassa. Hakeuduin opiskelemaan päästäkseni paremmin käsiksi omaan taiteilijuuteeni ja oppiakseni samalla olemaan paremmas-
sa vuorovaikutuksessa toisten taiteilijoiden kanssa. Pyrin olemaan avoimempi uusille kohtaamisille ja vaikutteille.

Ryhmähali-näyttelyn myötä pääsin haastamaan itseäni ja kykenin viemään työskentelyäni enemmän kohti yhteistyötä. Yksin metsässä tanssimisen sijaan pääsin tarkastelemaan olemistani tanssimalla yhdessä Jaden, Elinan ja Manin kanssa.

Jännitin kuinka löytäisin roolini ryhmässä juuri näyttelyyn liittyen, sillä tiedän jättäytyväni ryhmissä helposti taustalle. Etsin omaa ääntäni taiteessani, enkä tiennyt, mistä löytäisin itseni yhteisen näyttelymme keskusteluissa. Halusin kuvata *Jotain huomaamatonta tapahtuu* -teoksen videolle, sillä pohdin omaa olemistani ja rooliani niin tässä ryhmässä kuin yleisesti sosiaalisissa tilanteissa. Ajattelin, että videoteoksen avulla voisin ymmärtää paremmin omaa toimintaani ikään kuin ulkopuolisen silmin.

Meillä oli hyvä ja avoin keskusteluilmapiiiri näyttelyyn liittyen. Silti huomasin näissäkin

hetkissä, kuinka asetun seuraamaan tilanteita ikään kuin sivusta. Annan toisten herkästi ohjata tapahtumien kulkua.

Aiemmin ryhmässä työskennellessä olen nähnyt usein omaksi rooliksi toteuttaa toisten ideoita. Tällä kertaa en ollutkaan yksin metsässä tanssimassa, vaan olin osana työryhmää samanvertaisena taiteilijana. Työskentelimme pitkälti itsenäisesti omien teostemme parissa, mutta olin myös onnistunut toteuttamaan teoksen missä me kaikki olimme mukana. Jotain huomaamatonta tapahtuu-teoksessa olin yksin vastuussa järjestelyistä ja kyseessä oli myös ensimmäinen kerta, kun olin pyytännyt muita ihmisiä mukaan osaksi teostani.

Yhteistyössä tunnun olevani enemmän paljaana, kun prosessin kehittyessä oma ajatus ei ole päässyt vielä kehittymään selkeään muotoon mistä voisoin toisille kertoa. Tämä oman ajatuksen epämääräisyys olikin kuin käsijaruna itselleni *Ryhmähali* -näyttelyn toteutuksessa. Kohtaamisemme olivat koko prosessin ajan lämpimiä, mutta taisimme kamppailla kaikki tämän epämääräisyyden tunteen ääreltä. Olen lopulta tyytyväinen siitä, että sain olla osa tätä työryhmää ja pääsin tutkailemaan ajatuksiani yhteistyöskentelyn suhteen. *Ryhmähali* -näyttelyn myötä myös kokemukseni opinnoista Kuvataideakatemiassa muuttui merkityksellisemmäksi.

35. Yleisnäkymä Ryhmähali -näyttelystä. 2022.

Kuva: Emma Sarpaniemi

36. Yleisnäkymä Ryhmähali -näyttelystä. 2022.

Kuva: Emma Sarpaniemi

37. Yleisnäkymä Ryhmähali -näyttelystä. 2022.
Kuva: Emma Sarpaniemi

38. Yleisnäkymä Ryhmähali -näyttelystä. 2022.
Kuva: Emma Sarpaniemi

12. LOPUKSI

Pohtiessani oman taiteellisen työskentelyni haahuilevaa epämääräisyyttä, menevät ajatukseni helposti hieman synkistelyn puolelle. Kuitenkin teosteni taustalla kulkevat, välillä hienovaraisemmin ja välillä voimakkaammin, mukana ilo ja huumori. Vaikka tämä hetkittäinen synkistely kulkeekin mukana työskentelyssäni, yritän opetella näkemään näitä ajatusteni kiemuroita kevyemmin, siten, etten aina pyrkisi ylianalysoimaan taiteellista työtäni. Opettelen ajautumaan enemmän hyvän tunteen vietäväksi ja luottamaan tähän tunteeseen. Myös sen hyväksyminen, että kaikkea ei tarvitsekaan osata sanoittaa, luo itsessään levollisuutta oman työskentelyni suhteen.

Videot, joiden parissa olen työskennellyt, kuuluvat selkeästi tähän tekemisen hetkeen ja tarpeeseeni kohdata itseni avoimemmin. Kuten tekstiä kirjoittaessani ymmärsin, videot ovat ikään kuin sanattomia keskustelunavauksia. Se, mihin suuntaan nämä sanattomat keskustelun avaukset sekä arjen huomioita ja tuntemuksiani kuvaavat veistokseni minua vievät, on mielenkiintoinen prosessi myös itselleni.

Olen iloinen opintojen mahdollistamista lämpimistä kohtaamisista koulun opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa. Kiitän luokkakavereita yhteisistä opinnoista ja kaikesta

avusta Kuvan Kevät-näyttelyn äärellä. Kiitos Jadelle, Elinalle ja Manille saadessani olla osa ryhmähalia.

Lisäksi haluan kiittää Elina Salorantaa kirjallisen opinnäytetyöni alkuvaiheen kommentteista. Kiitän opinnäytetyön ohjaajiani, Marika Rätystä Kuvan Kevät -näyttelyn ohjaamisesta ja Jani Ruscicaa kirjallisen opinnäytetyön kommentoinnista. Kiitos myös ystävälleni Juhalle tekstin kommentoinnista. Erityiskiitos Salla Tykälle ja Melina Voipiolle kirjallisen opinnäytteeni valmiiksi saattamisesta.

TEOSTIEDOT

KUVAN KEVÄT 2021 TEOSTIEDOT

Ilman selkeää ajatusta mihin tarttua- installaatio, 2021
puu, metalli, kumi, synteettinen hihna, moottori, paperi, liiketunnistin,
neljä erillistä videoprojisointia (kesto 14:00 min)

RYHMÄHALI TEOSTIEDOT

Läsnä mahdolliselle kohtaamiselle, 2022
puu, moottori, hihna, 72 cm x 57 cm x 29 cm

Omien ajatusten sanallistaminen on vaikeaa, 2022
Audio, Kesto 13:50 min

Jotain lähes huomaamatonta tapahtuu, 2022
4K-video, Kesto 17:50 min

LÄHDELUETTELO

Häpeä vähän! - Kriittisiä tutkimuksia häpeästä. 2021. Toim. Siru Kainulainen ja Viola Parente-Čapková, Turun yliopisto.

Ei-ymmärtämisen eteisessä. 2008. Toim. tekijät ja Todellisuuden tutkimuskeskus. Todellisuuden tutkimuskeskus. Artikkelit: Eero-Tapio Vuori: Tajunnan ensimmäinen huone. s.13–32.

<https://pimannikko.com/works/landscape-machine/>. Artikkelit: Kiasma's Coexistence exhibition guidebook (2019) (haettu 17.1.2023)

Harri Mäcklin. 2022. <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009207515.html> (haettu 17.1.2023)

<https://kiasma.fi/nayttelyt/pilvi-takala/> (haettu 17.1.2023)

<https://www.galleriahuuto.fi/huomioita-vedesta/> (haettu 2.2.20 23)

